OAMENI, CĂRŢI, BIBLIOTECI

Doina Marta BEJAN

Împrejurarea în care am avut onoarea de a-l cunoaşte personal pe dl. prof. univ. dr. Vasile D. Ţâra, ale cărui cărţi contribuiseră la formarea mea intelectuală, a fost susţinerea unui doctorat în filologie la Universitatea „Al.I. Cuza" din Iaşi, sub îndrumarea ştiinţifică a d-lui prof. univ. dr. Vasile Arvinte. Am fost impresionată de generozitatea intelectuală a domnului profesor Vasile D. Ţâra şi de pasiunea cu care vorbea despre implicarea Domniei Sale, la acea vreme, în reorganizarea şi modernizarea actualei Biblioteci Centrale Universitare din Timişoara. În spiritul preocupărilor celui omagiat prin acest volum, voi readuce în actualitatea anilor 2011 aspecte remarcabile ale contribuţiei unor intelectuali gălăţeni la fiinţarea unei instituţii culturale de o importanţă covârşitoare pentru o comunitate umană: ***biblioteca***.

Biblioteca „V.A. Urechia" din Galaţi poartă numele celui care a fondat-o la 1890, profesorul universitar Vasile Alexandrescu Urechia (1834-1901), care, prin donarea bibliotecii personale, a creat nucleul colecţiilor Bibliotecii Publice. În cuvântul inaugural, rostit la 11 noiembrie 1890, odată cu predarea cărţilor lui spre folosinţă publică, Urechia[1] va da expresie viziunii pe care o avea asupra rolului cărţii şi asupra bibliotecii – „o cetate culturală": „Cărţile nu sunt făcute pentru anume om, ci pentru toţi delaolaltă, că precum văzduhul nu-l închide omul numai pentru sineşi, ci din el trăiesc cu toţii, aşa şi de carte, cade-se a se împărtăşi tot neamul românesc"[2]. Până la sfârşitul vieţii, în pragul secolului al XX-lea, învăţatul va milita pentru organizarea şi corelarea sistematică a trei instituţii culturale, considerate de el fundamentale pentru educarea şi propăşirea românilor pe calea civilizaţiei: „Străbunii noştri ridicau biserici şi înfiinţau spitale. Avem însă nevoie de biserică culturală în care naţiunea să-şi îndrepte conştiinţa şi să se lumineze; aşa case, instituţiuni în care să-şi

[1] Contemporan cu Alexandru Odobescu, B.P. Haşdeu şi Dimitrie Sturdza, cei care au venit cu ideea realizării unui proiect naţional de adunare a obiectelor de artă într-un muzeu naţional, iar a vechilor cărţi şi manuscrise într-o bibliotecă naţională, V.A. Urechia a susţinut, ca membru al Academiei, planul ştiinţific de cercetare elaborat de Ioan Bianu şi a acţionat în sensul realizării lui.

[2] Apud Lucia Borş, *Biblioteca „V.A.Urechia*", în „Boabe de grâu", III (1932), nr. 8, p. 354-355.

BDD-V326 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)

vindece nu numai corpul, dar şi sufletul, şi să-şi organizeze mintea, sunt **şcoalele**, **bibliotecile**, **muzeele** de toată categoria."[3].

„Om al bibliotecii în toate accepţiile cuvântului: *fondator*, *organizator*, *colecţionar*, *donator*", Urechia a acţionat cu rigoare făcând posibil ca „biblioteca să aibă în epocă structura şi prestigiul Bibliotecii Academiei, iar în timp să se consolideze, să dobândească o importanţă de necontestat între instituţiile culturale şi educaţionale şi să fie o instituţie reprezentativă pentru această zonă geografică (a Galaţiului, *n.n.*)"[4].

Preocupările lui Urechia pentru organizarea bibliotecilor datează chiar din anii de tinereţe, aşa cum o dovedesc notaţiile despre bibliotecile frecventate în timpul studiilor sale la Paris sau din perioada activităţii sale în Spania[5], fiind interesat de tehnica redactării notiţelor bibliografice şi de sistematizarea lor în cataloage[6]. De-a lungul vieţii, Urechia va redacta mai multe lucrări bibliografice, unele publicate[7], altele rămase în manuscris. Trebuie menţionate în mod special, pentru că au apărut într-o epocă în care majoritatea marilor biblioteci nu erau organizate ştiinţific, *Catalogul general al cărţilor, manuscriselor şi hârtiilor*, completat cu trei suplimente până în anul 1900, şi *Catalogul stampelor şi tablourilor*, ambele asigurând circulaţia informaţiei bibliografice în ţară şi în străinătate. În afara catalogului tipărit amintit, Urechia a mai conceput şi întocmit două cataloage pe fişe: un catalog alfabetic (după modelul Schedarie al italianului Stederini) şi unul pe subiecte (schema de organizare cuprindea 40 de domenii de activitate, dispuse în ordine alfabetică, fără nicio legătură între ele), ambele duse mai departe de Valeriu Surdu[8], cel ce i-a urmat la conducerea destinelor bibliotecii.

Preocupat de funcţionalitatea bibliotecii publice, Urechia va edita şi o revistă, *Buletinul Fundaţiunii Urechiă. Bibliotecă – Pinacotecă –*

---

[3] V.A. Urechia, *Pentru cine vrea să-şi facă numele nemuritor*, în „Apărarea naţională", 1900, 23 martie, apud Vistian Goia, *V.A.Urechia*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1979, p. 116.

[4] Elena Tîrziman, *Biblioteca „V.A.Urechia" – un destin aparte*, în „Axis libri", III (2010), nr. 9, p. 103.

[5] Vezi Vistian Goia, *op. cit.*, p. 26. Ca urmare a căsătoriei lui Urechia cu Françoise Josephine Domenique de Plano, descendentă dintr-o familie de nobili cu puternică tradiţie intelectuală, acesta va avea posibilitatea să cerceteze, pe la 1857-1858, bibliotecile iberice şi să publice în presa madrilenă.

[6] V.A.Urechia a cunoscut periodicul *El Bibliógrafo Español y Estrangero*, care apărea bilunar din anul 1857 la Madrid, o bibliografie curentă spaniolo-franceză, elaborată ca un catalog de librărie; considerându-l un ghid de tehnică a muncii intelectuale, Urechia îl achiziţionează, colecţia din anii 1858-1859 fiind conservată în biblioteca gălăţeană.

[7] Paul Păltănea, *V.A. Urechia şi bibliografia „dacoromanica"*, în „Revista de istorie", Tom 42 (1989), p. 616. Prima lucrare bibliografică a lui V.A. Urechia a fost *Biblioteca istorică a Principatelor Unite*, publicată în «Ateneul Român», I (1860), nr. 5, p. 56.

[8] Valeriu Surdu, *Istoricul bibliotecei publice „Urechia" din Galaţi*, Bucureşti, Stabilimentul grafic Alfred Baer, 1906.

BDD-V326 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)

Muzeu[9], prima publicaţie apărută sub egida unei biblioteci publice în România, în care se pot descoperi începuturile abordărilor teoretice în domeniul biblioteconomiei.

Deşi constituirea colecţiilor Bibliotecii publice din Galaţi – un compozit de valori bibliofile[10], documentare şi de cultură generală – poartă „pecetea" gândirii[11] lui V.A. Urechia despre structura documentelor unei biblioteci de utilitate publică, nu s-a întocmit[12] nici până astăzi un catalog al bibliotecii personale V.A. Urechia, „a ceea ce a colecţionat pentru uz personal mai întâi, şi a ce a adăugat pentru a fi o instituţie publică, mai apoi".

În cuvântul rostit la deschiderea bibliotecii gălăţene, Urechia informa că „*6 mii de numere de cărţi, hărţi, stampe istorice [...] devin lucrul naţiunii*", dar, din înscrisurile lui Urechia şi din actele oficiale care consemnează mărimea donaţiei ce a constituit începutul bibliotecii publice gălăţene, aceasta era „*între 3000 la 3500 volume, din care multe de o raritate extremă*", evaluate la 60.000 de lei[13]. Donaţia iniţială a fost completată ulterior, pe întinderea primului deceniu de activitate a bibliotecii, cu documente, cărţi, manuscrise, periodice hărţi, stampe, foi volante, obiecte muzeistice. A cumpărat din propria-i simbrie cărţi vechi şi din producţia curentă, altele primite în dar, toate aduse la Galaţi, astfel încât în anul 1901, anul morţii savantului, cărţile din donaţia Urechia reprezentau aproape jumătate din patrimoniul cultural al Bibliotecii Publice din Galaţi.

---

[9] Deşi se anunţase o peridiocitate lunară a „Buletinului...", apare un singur număr, în noiembrie 1901 – puţin înainte de dispariţia marelui cărturar.

[10] Valentina Oneţ, *Colecţiile speciale ale Bibliotecii „V.A.Urechia" – Galaţi*, în „Buletinul Fundaţiei Urechia", nr. 9, 2008, p. 10-20. V.A. Urechia a salvat cărţi ce au făcut parte din mari biblioteci umaniste româneşti (cea a Stolnicului Constantin Cantacuzino, a lui Nicolae Mavrocordat, a lui Constantin Brâncoveanu sau a medicului şi bibliotecarului acestuia, Pantaleon Caliarchi), a achiziţionat o parte din biblioteca Văcăreştilor, a obţinut prin donaţia Şaraga un important număr de cărţi din biblioteca lui Gh. Asachi.

[11] Lucia Borş, *op.cit.*, p. 364: „Biblioteca şi muzeul donat gălăţenilor este (sic!) prin felul compoziţiei lor, o ilustraţie perfectă a sufletului lui V.A. Urechiă şi o sinteză a multiplelor direcţii în care spiritul agitat de atâtea probleme lucra fără osteneală. Vrând să-şi îmbogăţească biblioteca donată de el, izbuti să-i asigure de la Ministerul Instrucţiei o modestă subvenţie, cu care continua să cumpere, an cu an, până la moartea lui, tipărituri româneşti, ajunse azi foarte rare şi scumpe. S-au mai cumpărat şi cărţi în limbi străine relative la trecutul ţărilor române. Astfel că biblioteca Urechiă a propăşit încă de pe când trăia Urechiă, mărindu-şi numărul de cărţi, documente, stampe, obiecte de muzeu.".

[12] Nedelcu Oprea, *Biblioteca Publică „V.A.Urechia" Galaţi. Monografie*, vol. II, Galaţi, Biblioteca „V.A. Urechia", 2006, p. 338.

[13] Paul Păltănea, *Biblioteca „V.A.Urechiă". O contribuţie la perenitatea culturii româneşti*, în „Biblioteca şi perenitatea culturii româneşti", Iaşi, Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu", XXVIII (1990), p. 330.

BDD-V326 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)

După moartea lui V.A. Urechia, survenită în 1901, Biblioteca Publică din Galaţi duce o existenţă marcată, mai bine de jumătate de secol, fie de lipsa mijloacelor de subzistenţă, fie de nenorocirile aduse de cele două războaie mondiale[14], fie de absenţa unui personal specializat, cu studii de biblioteconomie şi bibliologie.

Reorganizarea bibliotecii şi elaborarea unui program de informare bibliografică, care viza realizarea şi tipărirea unei serii de cataloage de depozit pe tipuri de colecţii, coincid, nu întâmplător, cu angajarea la Biblioteca „V.A. Urechia", în toamna anului 1964, a profesorului de limba română Gheorghe Hâncu (1911-1970), cu o solidă formaţie filologică, dobândită în perioada interbelică, la Universitatea din Iaşi. Profesorul îşi asumă cercetarea bibliologică a colecţiei de carte românească veche existentă în bibliotecă. Numeroasele drumuri făcute de G. Hâncu la Bucureşti, la Biblioteca Academiei Române, pentru a compara şi verifica informaţiile despre cărţile depozitului gălăţean cu ceea ce se găsea în cel mai important depozit naţional de carte veche, buna relaţie ştiinţifică pe care a avut-o cu profesorul Dan Simonescu au făcut posibilă apariţia în decembrie 1965, după un an de muncă susţinută, a catalogului *Cartea românească veche în Biblioteca „V.A.Urechia"*[15]. Lucrarea de 192 de pagini, semnată de G. Hâncu, a fost tipărită la Întreprinderea Poligrafică Galaţi şi s-a bucurat de girul ştiinţific al lui Dan Simonescu, care prefaţează volumul şi-l apreciază drept o „preţioasă lucrare"[16].

---

[14] În mai 1941, la intrarea României în cea de-a doua conflagraţie mondială a secolului al XX-lea, Biblioteca Urechia, considerată obiectiv de importanţă naţională, este evacuată, şi patrimoniul ei este depozitat în clădirea liceului „Ioniţă Asan" din Caracal. Abia în aprilie 1948, în urma unor demersuri insistente ale bibliotecarului-director Anton Panaitescu, patrimoniul revine la Galaţi, unde, însă, va trebui să facă faţă mai multor schimbări de sediu, fapt ce împiedică reinventarierea completă, până la mijlocul deceniului al şaptelea.

[15] Gheorghe Buluţă, Victor Petrescu, Emil Vasilescu, *Bibliografi români. Dicţionar*, Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2011, colecţia Universitaria [Informare – Comunicare: coordonator: dr. Victor Petrescu]. În *Dicţionarul* citat se atribuie, în mod eronat, lucrarea semnată de G. Hâncu, *Cartea românească veche...*, lui Nedelcu Oprea. Probabil că autorii au preluat informaţia despre lucrarea bibliografică în discuţie, apărută într-un tiraj limitat acum mai bine de jumătate de secol, din prefaţa sau din textul de pe coperta IV a monografiei despre Biblioteca Urechia (2002-2006), unde exprimarea, voit ambiguă, lasă loc unei atribuiri greşite. Sperăm ca la o viitoare ediţie eroarea să fie îndreptată şi, poate, sa-şi găsească locul în *Dicţionar* şi cei care, în mod real, au cercetat, ordonat şi oferit instrumete de informare bibliografică celor interesaţi de valorile culturale şi bibliofile conservate la Galaţi: G. Hâncu, Ion Mărunţelu, Paul Păltănea.

[16] Dan Simonescu, *Prefaţă* în Gheorghe Hâncu, *Cartea românească veche*, Galaţi, 1965, p. 6.

BDD-V326 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)

În *Introducerea*[17] pe care o semnează G. Hâncu se precizează scopul întocmirii bibliografiei şi metoda de lucru urmată: „*Bibliografia noastră apare din dorinţa de informare a publicului depre cartea românească veche din Biblioteca regională «V.A.Urechia» – Galaţi, cât şi din dorinţa de a aduce o modestă contribuţie la întocmirea bibliografiei naţionale ce se elaborează de Academia Republicii Socialiste România. Lucrarea noastră respectă principiul adoptat de Bibliografia românească veche. În întocmirea acestei lucrări am ţinut seama de experienţa câştigată de înaintaşi, dar ne-am îndepărtat de bibliografiile anterioare printr-o mai amănunţită descriere a publicaţiilor. [...] Restrângerea la cercetarea publicaţiilor româneşti vechi numai dintr-o colecţie ne-a permis să câştigăm în profunzime ceea ce pierdem în extensiune.*”.

La momentul 1965, fondul de cărţi vechi româneşti existent în Biblioteca „V.A. Urechia” era de 316 titluri, dintre care şapte nu se găseau la acea vreme în Biblioteca Academiei Române şi au constituit „contribuţii noi la volumul de Addenda”[18], pregătit cu prilejul aniversării centenarului acestei biblioteci. Aceste cărţi sunt: *Urbariul* [Buda], 1780; *Proclamaţia împărătesei Ecaterina a II-a*, St. Petersburg, 1788; *Visul şi moartea Mariei Ghica*, Viena, 1808; Gh. Munteanu, *Cheia prieteşugului celui adevărat*, Buda, 1815; *Bucoavnă*, Braşov, f.a. [1816?]; *Psaltire*, Sibiu, 1825; *Dorinţele subpuşilor către monarhul lor*, Buda, 1830.

Lucrarea, structurată cronologic, pe secole, are opt capitole, în care se păstrează acelaşi criteriu de ordonare, în funcţie de anul de apariţie – cert sau presupus. Bibliografia propriu-zisă este urmată de cinci anexe, structurate tematic, în care se publică:

- *Corespondenţa între Biblioteca Academiei Române şi Biblioteca „V.A.Urechia”*[19] privind cererea spre studiul bibliografic al cărţilor

[17]Gheorghe Hâncu, *Introducere* la *Cartea românească veche*, Galaţi, 1965, p. 7-12.

[18] Dan Simonescu, *op. cit*., p. 4.

[19] *Ibid*, p. 3, Dan Simonescu scrie: „Ajungând la lectura anexalor, unde este publicată corespondenţa dintre Biblioteca Academiei Române şi Biblioteca «V.A. Urechia», mi-am amintit cu drag de anii (începând cu 1 martie 1931) când am preluat continuarea şi terminarea vol. al III-lea din *Bibliografia românească veche*, până la moartea lui I. Bianu (13 februarie 1935). În cei aproape patru ani, Biblioteca «V.A. Urechia» ne-a dat un mare sprijin, trimiţându-ne cărţi pe care Academia nu le avea. Acest sprijin l-am solicitat mai intens când am întocmit vol. al IV-lea din *Bibliografia românească veche* (1944), cu addenda şi corrigenda la toate volumele apărute anterior (1903-1935). [...] Astfel între anii 1935-1943, Biblioteca «V.A. Urechia» din Galaţi ne-a împrumutat numeroase cărţi pentru studiul lor bibliografic. Munca de colaborare cu Biblioteca din Galaţi s-a desfăşurat în condiţii de largă înţelegere din parte-i, a problemelor culturii noastre naţionale. Ce cuvânt nimerit a găsit de curând un cercetător ştiinţific [Augustin Z.N. Pop, n.n.] scriind [...] că studiile de veche bibliografie românească s-au constituit la noi ca «operă de colaborare naţională»”.

BDD-V326 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)

existente în depozitul gălăţean, în vederea întocmirii volumelor din *Bibliografia românească veche* (naţională);

- *Corespondenţa V.A. Urechia – Emilian Micu* cu privire la cărţile vechi şi manuscrisele achiziţionate de la cărturarul transilvănean;

- un *Indice de nume de persoane amintite în însemnările de pe cărţile româneşti din Biblioteca Regională Urechia*, Galaţi;

- *Indice de toponimice în care sau despre care se fac însemnări în cărţile româneşti vechi ale Bibliotecii Urechia, Galaţi;*

- *Indice de autori, traducători şi titluri de publicaţii*.

Catalogul conţine şi 24 de facsimile ale unor pagini de titlu din cărţile descrise, dintre care amintim: *Octoih*, Blaj, 1760; *Urbariul* [s.l.], 1780; *Ducerea de mână către aritmetică*, Viena, 1788 ş.a., şi reproduceri în facsimil ale gravurilor inspirate de evenimente de epocă precum: descoperirea Americii, aspecte din viaţa lui Columb – după lucrarea lui J. H. Kampeé[20], *Descoperirea Americii*, Buda, 1816.

Metoda de a prezenta cărţile în catalog ia în considerare nu numai elementele tipărite, ci şi însemnările scrise de mână pe cărţi, în decursul anilor, care fac referire la: evenimente politice, constatări meteorologice, cugetări, impresii ale cititorilor despre carte etc. Lectura acestor însemnări are importanţă deosebită, deoarece dezvăluie aspecte particulare ale culturii româneşti în epoca feudală: circulaţia cărţilor – comerţul de carte, „capitol cu totul ignorat până acum la noi”[21] – care a asigurat comunicarea între românii transilvăneni, moldoveni şi munteni în perioada când graniţele statale îi separau.

Ne vom opri asupra anexei din lucrarea lui G. Hâncu (p. 144-163) care face publică corespondenţa dintre Emilian Micu[22] şi V.A. Urechia,

---

[20] Vezi intrarea 208, în G. Hâncu, *Cartea românească veche în Biblioteca „V.A.Urechia*”, p. 92 şi cele trei facsimile de la p. 93-95.

[21] Dan Simonescu, *op. cit*., p.5.

[22] Emilian Micu, preot, bibliofil, născut în jurul anilor 1865-1870, în Spata, jud. Timiş, într-o familie de preot, încetează din viaţă în 1909, la Lugoj. Îşi face studiile gimnaziale la Kecskemet (Ungaria) şi Lugoj şi teologia la Caransebeş. Preot în Ohaba Lungă, Belinţ şi Chişoda din judeţul Timiş, a fost cunoscut ca pasionat bibliofil, a strâns numeroase cărţi vechi de istorie şi filologie (ajunse ulterior în Biblioteca universitară din Cluj şi în Biblioteca municipală din Timişoara). Va oferi peste 60 de cărţi vechi româneşti şi o serie de manuscrise Academiei Române, altele Bibliotecii „V.A. Urechia” din Galaţi, toate fiind de folos lui Ion Bianu şi Nerva Hodoş la alcătuirea *Bibliografiei româneşti vechi (1508-1830).* Mircea Popa, *Preotul bănăţean Emanoil Micu si biblioteca sa: un colecţionar de carte din a doua jumătate a sec. al XIX-lea,* la http://www.uab.ro/reviste_recunoscute/philologica/philologica_2003/02_m_popa.doc:
„Aportul informativ al lui Emilian Micu la redactarea bibliografiei vechii cărţi românesti este unul considerabil, multe dintre cărţile vechi, dar mai ales multe din foile volante indică la proveniență numele lui Emilian Micu. Ion Bianu, principalul redactor al acestei lucrări, a stat în permanentă legătură cu acest modest cărturar bănăţean, achiziţionând de

BDD-V326 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)

păstrată în arhiva bibliotecii, interesantă pentru analiza circulaţiei cărţii româneşti vechi şi moderne, dar şi pentru faptul că explică de ce „după proveniență, 2/3 din cărţile bibliotecii Urechia sosesc din Banat, iar din Moldova intră cele mai puţine”[23].

Sunt 13 scrisori, dintre care 11 îi aparţin lui Emilian Micu şi numai două destinatarilor cărţilor, respectiv lui V.A. Urechia şi bibliotecarului de atunci, Valeriu Surdu, care atestă că relaţiile V.A. Urechia – Emilian Micu erau stabile, că cei doi conveniseră, în timp, o metodologie a tranzacţiilor cu carte: decontările se derulau în numerar şi la paritate, prin trimiterea în Ardeal a unor cărţi editate de Academie.

Pe baza acestei corespondenţe şi a semnăturii de pe cărţi, cercetătorul G. Hâncu identifică 20 de titluri de carte veche românească achiziţionate de V.A. Urechia de la Emilian Micu pe parcursul anilor 1896-1897, cele mai vechi şi mai preţioase cărţi româneşti din Biblioteca Urechia provenind din achiziţiile realizate de la Emilian Micu. Printre acestea se află: *Pravila de la Govora* din 1640; *Învăţături*, Câmpulung, 1642; *Carte românească de învăţătură*, Iaşi, 1643; *Psaltire*, Bălgrad (Alba-Iulia), 1651, *Îndreptarea legii*, Târgovişte, 1652; Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, Uniev, 1673; Dosoftei, *Psaltirea slavo-română*, Iaşi, 1680; Sf. Ioan Gură de Aur, *Mărgăritare*, Bucureşti, 1691; *Chiriacodromion*, Bălgrad, 1699; din secolul următor sunt indicate 16 cărţi. Este posibil ca numărul de achiziţii să fi fost mult mai mare, deoarece încă în a doua scrisoare pe care Emilian Micu i-o trimite lui V.A.Urechia figurează printre oferte cărţi precum: *Evanghelia* sub Neofit, Bucureşti, 1772; *Cazania lui Climent*, Râmnic, 1748; *Liturghier*, Neofit, Bucureşti, 1747; *Evholgion* sub Petru Aaron, Blaj; *Psaltirea*, elemente, 1764; Thoma Thornton, *Starea de acum a Valahiei*, 1820; Bob, *Teologia dogmatică*, 1806; *Acatist* de Buda, 1807; Andrei Murăşeanu, *Poezii*, 1862; Ţichindeal, *Despre Institutul Preparandial Arad*, 1813; Samuil Clain, *Propovedanii*, Blaj, 1784; *Întâmplările francezilor în Moscova*, 1814 (2 exemplare); Krekana, *Estract*, Sibiu, 1834, precum şi un manuscris al *Apostolului*, scris de Mihaiu Rocsin din Gadanei. Pentru multe din aceste exemplare este menţionată şi suma de achiziţie: *Cartea românească de învătătură* din 1643 s-a vândut cu 50 de florini; *Îndreptarea legii*, cu 40 de florini; *Psaltirea în versuri*, cu 40 de florini; *Chiriacodromionul*, cu 40 de florini; *Pravila mare* de la Târgoviste (1652), 40 de florini etc. În lista de cărţi oferită spre cumpărare lui Urechia la 29 mai 1896 figurează cărţi între 15 si 3 florini, rezultând un total de 142 de florini. Cea mai scumpă carte pe care

---

la el numeroase cărţi, manuscrise, foi volante, periodice, pe care colecţionarul bănăţean le avea în biblioteca sa. Graţie grijii lui Ion Bianu, cele mai multe dintre acestea au intrat în fondurile Bibliotecii Academiei Române, unde se păstrează şi astăzi.”.

[23] G. Hâncu, *Introducere* la *Cartea românească veche în Biblioteca „V.A.Urechia*”.

BDD-V326 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)

o oferă spre vânzare preotul ardelean este *Istoria bisericească* a lui Petru Maior, „exemplar bine păstrat" pentru care solicită suma de 150 de florini, iar pe *Cazania* de la Iaşi cere 50 de florini. Într-o scrisoare anterioară, din 1/3 octombrie 1896, mai adăuga la cei 142 florini încă 169, iar în total, cu speze, 320 de florini, pe care îi reclama de la V.A. Urechia. Scrisorile lui Emilian Micu ajungeau uneori cu întârziere, cu motivaţia că a fost bolnav; pentru sumele primite alătură chitanţă, iar când nu primeşte suma propusă, se plânge că trebuie să-şi plătească furnizorii şi creditorii: „*Am fost foarte dureros surprins văzând că voiţi a-mi scădea preţul cărţilor*", explicând că: *„Deci fiindcă cărţile au fost deja cumpărate de mine, ca să-mi scot banii din ele am fost silit să le dau şi aşa. Foarte frumos vă rog a nu-mi scădea preţul, ca să nu mă descurajaţi pentru a vă căuta şi preda şi alte cărţi vechi româneşti necunoscute de care au mare lipsă învăţaţii de la Galaţi şi care numai fală fac Bibliotecii «V.A. Urechia» de la Galaţi*" (scrisoarea din 23 noiembrie 1896). Atunci când nu-şi primeşte banii la timp, anunţă o călătorie personală la Bucureşti pentru recuperarea banilor. Multe cărţi editate de Tipografia din Buda au ajuns în posesia Bibliotecii din Galaţi prin intermediul preotului Emilian Micu „şi, nu este exclus, ca cele provenind de la învăţătorul Ioan Haţeg, despre care notează undeva că a fost un dascăl învăţat cunoscut în tot Banatul, dar şi de la preotul Ambrosie Jurma din Bata (14 la număr) să fi fost trimise tot prin intermediul său, deoarece Bata era chiar comuna de care aparţinea Ohaba Sârbească (lângă Lipova), parohia la care slujea el în aceşti ani (adresa poştei pentru corespondenţa sa era: p.u. Krasso-Batta, Ungaria)"[24].

Cărţile care „nu puteau" trece graniţa, fiind confiscate de vameşii maghiari, se expediau prin anticariatele din Viena. Emilian Micu[25] îi scria lui V.A. Urechia solicitând trimiterea lor prin anticariatul I. Eisenstein: „*În ceea ce priveşte* Legendele române *văd că nu pot trece graniţa la Orşova. Voi scrie deci la Anticariatul din Viena I. Eisenstein ca să-mi comande 2 exemplare direct la dvs. Şi primindu-le el în Viena de acolo uşor mi le va putea trimite mie*" (scrisoarea din 20 decembrie 1896). Din corespondenţă aflăm că la vama austro-ungară se confisca, de exemplu, *Istoria şcoalelor* (de V.A. Urechia): „*Totdeodată rugându-vă foarte frumos dacă aţi face bine a mă onora cu exemplarul confiscat anul trecut la vamă* Istoria

[24] Mircea Popa, *Preotul bănăţean Emanoil Micu şi biblioteca sa: un colecţionar de carte din a doua jumătate a sec. al XIX-lea*, la http://www.uab.ro/reviste_recunoscute/philologica/philologica_2003/02_m_popa.doc

[25] Dan Simonescu, *Prefaţă* în Gheorghe Hâncu, *Cartea românească veche*, Galaţi, 1965, p. 5: „Acesta a fost un fel de Badea Cârţan al vremii lui (sfârşitul sec. al XIX-lea). Dar în timp ce Badea Cârţan purta pe spinare sacii de cărţi, în taină, pe cărările munţilor, Emilian Micu urma calea legală a poştei şi vamei austro-ungare. Aşa s-a întâmplat că Badea Cârţan a reuşit să strecoare la noi multe cărţi interzise, iar lui Emilian Micu vama i-a refuzat trimiterea sau primirea unor cărţi. Vama austro-ungară le confisca pur şi simplu, le scotea din colet...".

BDD-V326 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)

şcolilor *vol. al III-lea şi mai ceva ce aţi tipărit de anul trecut până acum precum aud.*" (scrisoarea din 10/22 aprilie 1896).

În ultima scrisoare reprodusă, din 5 iunie 1897, Emilian Micu îi comunica lui Urechia că urma a face o călătorie în Banat, unde spera să găsească rarităţi bibliofile şi, la sugestia lui Urechia, anexa un catalog al ofertelor, între care „*Foi româneşti rare, 5 titluri; «Foaie pentru minte», avem de la 1838-1835 şi «Gazeta Transilvaniei», avem de la 1838-1848. Anul 1849 lipseşte*". În post-scriptum-ul scrisorii, Emilian Micu cerea *Catalogul general*… „*ca să văd ce mai lipseşte în bibliotecă şi ce are. Să-mi fie spre orientare ce feluri de cărţi să mai caut*".

Scrisorile publicate dezvăluie eforturile făcute de cărturarii români din a doua jumătate a secolului al XIX-lea de a salva cărţile vechi româneşti ce se găseau în Transilvania şi de a le depozita la Biblioteca Academiei sau la alte biblioteci din Regat, cum era Biblioteca publică din Galaţi, şi, totodată, atestă existenţa unei căi de răspândire a cărţii româneşti moderne în Ardeal. Un bibliofil ca Emilian Micu încerca să obţină de la Urechia cărţi la schimb sau contra cost, pentru a-şi completa propria colecţie cu ceea ce românii din Regat publicau în epocă, solicitând *Istoria şcoalelor* de V.A. Urechia, tomul al III-lea, *Dicţionarul limbii române* de A.T. Laurian sau *Istoria românilor* cea mare (volumele VIII şi IX), tot de V.A. Urechia (scrisoarea din 9 iunie 1896).

Lectura corespondenţei lui Emilian Micu cu Urechia contribuie la cunoaşterea contextului istoric şi cultural al sfârşitului de secol XIX şi subliniază existenţa patrimoniului de carte care a contribuit la edificarea conştiinţei naţionale a românilor dincolo de limitele provinciilor istorice. Imaginea construită din cuvinte este complementară hărţii intitulate *Din circulaţia cărţii vechi româneşti, existente în Biblioteca V.A. Urechia – Galaţi*[26], pe care G. Hâncu o alcătuieşte şi o publică la începutul bibliografiei, evidenţiind legătura culturală între aşezări din răsăritul ţării – Galaţiul, sud – Bucureştiul, şi cele din Banatul şi Ardealul aflate sub dominaţie austro-ungară.

Aşa cum observa Dan Simonescu, lucrarera bibliografică semnată de G. Hâncu se situează pe linia mai vechii tradiţii bibliotecare gălăţene, instituită de activitatea bibliografică a academicianului Urechia, fiind, „în condiţiile exigenţei ştiinţifice actuale [...], o valoroasă lucrare de bibliografie naţională retrospectivă [...]"; „De aceea, un asemenea catalog înlesneşte şi stimulează documentarea şi cercetarea ştiinţifică", ştiut fiind

[26] Este urmărită circulaţia a două exemplare din *Îndreptarea legii*, Târgovişte (1652); Maxim Peloponesianul, *Carte sau Lumină*, Snagov (1699); Gheorghe C. Roja, *Cercetări asupra românilor de dincolo de Dunăre*, Pesta (1808).

BDD-V326 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)

că „orientarea în fondurile *speciale* ale unei biblioteci este mult mai anevoiasă”[27].

Îndemnul aceluiaşi mare cărturar, Dan Simonescu[28], de a se alcătui cataloage bibliografice pentru celelate colecţii speciale ale Bibliotecii „V.A.Urechia” a fost, parţial, urmat[29]. Bibliograful Gheorghe Hâncu, de a cărui contribuţie ştiinţifică ne ocupăm, a mai realizat în cei patru ani în care a fost angajatul bibliotecii, şi o *Bibliografie a cărţii româneşti 1831-1865*, lucrare păstrată în manuscris dactilografiat (Ms.V 195) în inventarul bibliotecii gălăţene (nr. inventar 449158), fără an, cu antetitlul *Biblioteca „V.A. Urechia”*. Aşa cum se prezintă manuscrisul, 256 p. + 12 p. *Index de autori, titluri şi traducători*, lucrarea era terminată şi, probabil, autorul – a cărui acribie era bine cunoscută – urma s-o pregătească pentru tipărire. Decesul survenit la 20 martie 1970 împiedică realizarea acestui proiect. Cu siguranţă[30], informaţia din acest manuscris dactilografiat semnat G. Hâncu a fost preluată de Paul Păltănea în *Catalogul cărţii româneşti tipărite între anii 1831-1865*, Galaţi, Biblioteca „V.A. Urechia”, 1983. Fapt regretabil şi surprinzător totodată, P. Păltănea nu aminteşte nici în *Prefaţă*, nici în alt loc din lucrare numele lui G. Hâncu, care făcuse cea mai mare parte a cercetării, şi nici nu delimitează contribuţia sa de ceea ce preluase din lucrarea manuscrisă a predecesorului său.

Catalogul întocmit de G. Hâncu dă informaţii bibliografice complete despre 1101 cărţi scrise cu alfabet chirilic sau alfabet de tranziţie, înregistrând, ca şi la *Cartea românească veche*, însemnările – acolo unde au fost făcute – despre numele celor care au deţinut carţile sau numele donatorilor, sigilii ş.a.

Tot de la G. Hâncu a rămas înregistrat în inventarul Bibliotecii „V.A. Urechia” un catalog dactilomanuscris – *Presa gălăţeană*[31].

Lucrarea[32] cuprinde 576 de titluri de publicaţii; alături de cifrele

---

[27] Dan Simonescu, *Prefaţă* în Gheorghe Hâncu, *Cartea românească veche*, Galaţi, 1965, p. 4-6, *passim.*

[28] *Ibid.*, p.6.

[29] S-au realizat: Ion Mărunţelu, Sorina Codreanu, Valentina Carapcea, *Cartea străină veche (1472-1800)*, Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia”, Galaţi, 1975; Paul Păltănea, *Catalogul manuscriselor şi scrisorilor din Biblioteca „V.A.Urechia”*, Galaţi, 1979.

[30] Nedelcu Oprea, *Biblioteca Publică „V.A.Urechia” Galaţi. Monografie*, vol. II, Galaţi, Biblioteca „V.A.Urechia”, 2006, p. 524, afirmă, în calitate de director al bibliotecii la acea vreme: „*Catalogul cărţii româneşti cu caractere chirilice*, **început** de G. Hâncu în anul 1966, a fost redactat definitiv de P. Păltănea în 1983”.

[31] Nedelcu Oprea, *loc.cit.*, într-o frază neclar formulată, căci aminteşte numele G. Hâncu doar la începutul enumerării lucrărilor bibliografice rămase în diverse stadii de lucru: „*Catalogul presei gălăţene* a rămas în stadiu de fişe şi o listă incompletă, valabilă şi astăzi”, omite faptul că biblioteca păstrează dactilomanuscrisul în care este menţionat explicit numele celui care a intrat şi pe această cale de cercetare.

BDD-V326 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)

scrise la maşină, apare o a doua numerotare, de mână, care indică 665 de intrări, ca urmare a completărilor făcute pe parcursul cercetării şi al redactării. Sunt adunate laolaltă toate publicaţiile editate la Galaţi, în majoritate pentru gălăţeni: ziare, gazete, reviste, buletine, foi volante, calendare, almanahuri, anuare, dar şi dări de seamă, rapoarte, memorii, bugete sau statistici, scrise în limba română, italiană, neogreacă, ebraică, germană, franceză, maghiară, rusă şi esperanto. Parcurgerea lor ajută la înţelegerea modului în care cercetătorul interpreta conceptul de „presă galăţeană": *orice publicaţie apărută la Galaţi* (de obicei în tipografiile care funcţionau în oraş) *sau pe raza actualului judeţ cu acelaşi nume* (ce coincide ca întindere, aproximativ, cu fostele judeţe Covurlui şi Tecuci), *care răspundea intereselor economice, comerciale, politice sau culturale ale locuitorilor din această zonă.* Precizarea pe care am facut-o, deşi nu este explicit formulată în manuscrisul dactilografiat pe care îl descriem, este importantă pentru că ea lămureşte de ce bibliograful, în urma investigaţiilor la diverse instituţii culturale din ţară, a microfilmat publicaţiile gălăţene care nu se găseau în depozitul Bibliotecii „V.A. Urechia", dar puteau fi consultate fie la Biblioteca Academiei Române, fie la alte biblioteci. (Acţiunea amintită este notată în catalog cu *Mf.*) Aducerea microfilmelor sau a unor facsimile la Galaţi conturează posibilul proiect pe care trebuie să-l fi avut profesorul Hâncu, de a oferi cititorului gălăţean accesul simplu şi rapid la fondul important de documente reprezentat de presă.

Catalogul manuscris cuprinde pretutindeni adnotări, completări şi trimiteri făcute de mână de către cercetător, însoţite de autograful acestuia. Materialul este dispus cronologic, de la prima publicaţie care a văzut lumina zilei la Galaţi, **Il Danubio/Dunărea**, 9 ianuarie 1849, până la publicaţiile apărute în 1969, cu câteva luni înainte de moartea bibliografului. Alături de consultarea directă a periodicelor, cercetătorul face efortul de a descoperi în orice publicaţie din ţara referiri la gazetele gălăţene. Articolele-intrări cuprind următoarele repere signaletice, fiind redactate după următoarea structură-tip:

a) titlul şi subtitlul publicaţiei transcrise după normele ortografice ale epocii în care au apărut publicaţiile, adică aşa cum sunt ele scrise în original, de ex. *Timpulŭ, diariù politicu, litterariŭ şi commerciale* sau *Anunciatorulŭ de Galaţi*;

b) localitatea (localităţile) şi intervalul (intervalele) de apariţie, periodicitatea, editura (tipografia), directorul şi/sau comitetul de redacţie, indicarea limbii/limbilor utilizate la scrierea publicaţiei;

---

[32] Descrierea care urmează este preluată din Doina Marta Bejan, *Un catalog manuscris al presei gălăţene*, în *Cultura şi presa în spaţiul european*, coordonatori: Mihaela Cîrnu, Cătălin Negoiţă, Bucureşti, Editura Ars docendi, 2009, p. 13-18.

BDD-V326 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)

c) formatul, numărul de pagini, preţul, colecţia şi cota la care poate fi consultată publicaţia, prezenţa ei în colecţia Bibliotecii Academiei Române, numerele care se găsesc la BVAU;

d) colaboratorii principali;

e) rubricile mai importante ale publicaţiei descrise.

Astfel, respectând regulile universal acceptate ale unei lucrări cu caracter bibliografic, autorul a năzuit să înregistreze materialul faptic în toată cuprinderea, cu cât mai multă exactitate. O parte din informaţiile despre presa gălăţeană a fost dezvoltată în articole publicate în presa locală a epocii.

După moartea cercetătorului, peste mulţi ani, unele informaţii au fost preluate şi publicate de bibliotecarul Virgil Guruianu[33] în ziarul local „Viaţa liberă" sau de bibliotecara Leonica Roman[34] în „Axis libri", fără ca acest demers să constituie o valorificare de profunzime şi integrală a „moştenirii" lăsate de bibliograful G. Hâncu.

Parcurgerea articolelor semnate de G. Hâncu în presa locală sau în reviste de biblioteconomie din perioada 1964-1969 (unele dintre ele sunt menţionate în referinţele bibliografice ale acestei lucrări), precum şi redescoperirea manuscriselor şi a fişierelor pe care biblioteca şi le-a însuşit la moartea cercetătorului pot completa şi contura imaginea universului de preocupări bibliologice şi biblioteconomice ale unui om pentru care locul de muncă – biblioteca – a constituit sursa bucuriei intelectuale. Prin cunoaşterea activităţii acestui bibliograf complet dedicat cercetării, care a lăsat porţi deschise celor ce îi vor urma munca, se confirmă gândul lui V.A. Urechia despre valoarea stimulativă intelectual a instituţiei pe care a fondat-o – biblioteca: „Omul nu seamănă numai grâu, ci şi altă specie de sămânţă: ideea..."[35].

Bibliografie

BĂLAN, Dorina, *Gheorghe Hâncu – Cartea românească veche*, recenzie, în „Axis libri", III (2010), nr. 7, p. 14-15.

BEJAN, Doina Marta, *Un catalog manuscris al presei gălăţene*, în *Cultura şi presa în spaţiul european*, coordonatori: Mihaela CÎRNU, Cătălin NEGOIŢĂ, Bucureşti, Editura Ars docendi, 2009, p. 13-18.

[33] Virgil Guruianu, *Presa gălăţeană de odinioară*, I, II, III, IV, în „Viaţa liberă", 1992, Galaţi, nr. 698, 701, 708, 713.

[34] Leonica Roman, *Presa gălăţeană din secolul al XIX-lea*, I, în „Axis libri", III (2010), nr. 7, p. 7-33.

[35] V.A. Urechia, *Semănătorii de idei*, Conferinţă publică din 16 martie 1868, în *Opere complete. Conferinţe şi discursuri*, Tomul I, Bucuresci, Tipografia Curţei, 1878, p. 119.

BDD-V326 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)

BORŞ, Lucia, *Biblioteca „V.A. Urechia*”, în „Boabe de grâu”, III (1932), nr. 8, p. 354-355.

BULUŢĂ, Gheorghe, PETRESCU, Victor, VASILESCU, Emil, *Bibliografi români. Dicţionar*, Târgovişte, Editura Bibliotheca, 2011.

GOIA,Vistian, *V.A. Urechia*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1979.

GURUIANU, Virgil, *Presa gălăţeană de odinioară*, I, II, III, IV, în „Viaţa liberă”, 1992, Galaţi, nr. 698, 701, 708, 713.

HÂNCU, Gheorghe, *Introducere* la *Cartea românească veche*, Galaţi, 1965, p.7-12.

HÂNCU, Gheorghe, *Cartea românească veche în Biblioteca „V.A. Urechia”. Bibliografie*, Galaţi, 1965.

HÂNCU, Gheorghe, *Catalogul cărţii româneşti 1831-1865*, Biblioteca „V.A. Urechia” Galaţi [f.a.], deţinător: Biblioteca Judeţeană „V.A.Urechia” Galaţi, „dactilomanuscris”.

HÂNCU, Gheorghe, *Presa gălăţeană*, deţinător: Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia” Galaţi, „dactilomanuscris”.

HÂNCU, Gheorghe, *Adinele şi Elzevirele*, în „Viaţa nouă”, 7 martie, 1968, p. 3.

HÂNCU, Gheorghe, *Ex-librisul lui Nicolae Văcărescu*, în „Revista bibliotecilor”, 2, 1969, p. 102-103.

HÂNCU, Gheorghe, *M. Kogălniceanu îndrumător al presei româneşti*, în *Centenarul revistei Transilvania*, Sibiu, 1969, p. 95-111.

MĂRUNŢELU, Ion, CODREANU, Sorina, CARAPCEA, Valentina, *Cartea străină veche (1472-1800)*, Biblioteca Judeţeană V.A. Urechia, Galaţi, 1975.

ONEŢ, Valentina, *Colecţiile speciale ale Bibliotecii „V.A. Urechia” – Galaţi*,, , în „Buletinul Fundaţiei Urechia”, 2008, nr. 9, p. 10-20.

OPREA, Nedelcu, *Biblioteca Publică „V.A. Urechia” Galaţi. Monografie*, Galaţi, Biblioteca „V.A. Urechia”, vol.I. 2002, vol. II. 2006.

OPREA, Nedelcu, PETRULIAS, Ion, HÂNCU, G., *Cultura, ştiinţa şi arta în judeţul Galaţi. Dicţionar biobibliografic*, *Cuvânt înainte* de Al. GRAUR, Biblioteca „V.A. Urechia”, Galaţi, 1973.

PĂLTĂNEA, Paul, *Catalogul manuscriselor şi scrisorilor din Biblioteca „V.A. Urechia”*, Galaţi, 1979.

PĂLTĂNEA, Paul, *V.A. Urechia şi bibliografia „dacoromanica”*, în „Revista de istorie”, Tom 42 (1989), p. 616.

PĂLTĂNEA, Paul, *Biblioteca „V.A. Urechiă”. O contribuţie la perenitatea culturii româneşti*, în „Biblioteca şi perenitatea culturii româneşti”, Iaşi, Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu”, XXVIII 1990, p. 327-342.

POPA, Mircea, *Preotul bănăţean Emanoil Micu şi biblioteca sa: un colecţionar de carte din a doua jumătate a sec. al XIX-lea*, la **http://www.uab.ro/reviste_recunoscute/philologica/philologica_2003/02_m_popa.doc**.

ROMAN, Leonica, *Presa gălăţeană din secolul al XIX-lea*, I, în „Axis libri”, III (2010), nr. 7, p. 7-13.

BDD-V326 © 2011 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)

SIMONESCU, Dan, *Prefaţă*, în Gheorghe HÂNCU, *Cartea românească veche*, Galaţi, 1965, p. 3-6.

SURDU, Valeriu, *Istoricul bibliotecei publice „Urechia" din Galaţi*, Bucureşti, Stabilimentul grafic Alfred Baer, 1906.

TÎRZIMAN, Elena, *Biblioteca „V.A. Urechia" – un destin aparte*, în „Axis libri", III (2010), nr. 9, p. 103.

URECHIA, V.A., *Semănătorii de idei*, Conferinţă publică din 16 martie 1868, în *Opere complete. Conferinţe şi discursuri*, Tomul I, Tipografia Curţei, Bucuresci, 1878.

BDD-V326 © 2011 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 09:33:33 UTC)